

OSNOVNI SUD U BIJE LJINI

PRAKTIČNI VODIČ ZA KOMUNIKACIJU SA SUDOM

OSNOVNE SMJERNICE

PRISTUP INFORMACIJAMA

PRAVNI POJMOVNIK

Aid Hanušić, Nikolina Trifković, Azra Čivić

PRAKTIČNI VODIČ ZA KOMUNIKACIJU SA SUDOM

Bijeljina, decembar 2022. godine

**PRAKTIČNI VODIČ
ZA KOMUNIKACIJU SA SUDOM**

Izdavač:

OSNOVNI SUD U BIJE LJINI
„PRIMAPROM“ d.o.o. Banja Luka

Za izdavača:

Aid Hanušić, predsjednik Osnovnog suda u Bijeljini

Autori:

Aid Hanušić, MA iur.
Nikolina Trifković, LL.M.
Azra Čivić, dipl. iur.

Štampa:

„PRIMAPROM“ d.o.o. Banja Luka

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
O OSNOVNOM SUDU U BIJELJINI.....	8
ZAKONSKA REGULATIVA O JAVNOSTI.....	10
OPŠTE SMJERNICE ZA NOVINARE	12
PRISTUP INFORMACIJAMA.....	17
PRAVNI POJMOVNIK.....	19

PREDGOVOR

Mediji imaju važnu i ustavom zaštićenu ulogu informisanja i edukacije javnosti, te također vrijednu ulogu u javnom nadzoru nad državnim institucijama, uključujući sudovima.

Svrishodnom i blagovremenom komunikacijom između sudova i internih ili eksternih zainteresovanih strana, Osnovni sud u Bijeljini teži povećanju povjerenja javnosti u rad sudova i jačanju podrške pravosudnom sistemu u cjelini.

Sudovi moraju da zauzmu pozitivan pristup i proaktivnu ulogu u komunikaciji sa medijima, te je ovaj Vodič korak bliže tome. Sudstvo i novinari koji prate njihov rad imaju zajednički cilj, a to je da javnost dobija blagovremene, pouzdane i razumljive informacije o sudovima i njihovom radu, kako bi se izbjegao informativni vakuum, ali i širenje dezinformacija. Bitno je istaći da su mediji posrednici u komunikaciji sa pravom publikom, obzirom da je cilj suda da komunicira sa čitaocima, slušaocima i gledaocima. Oni su sredstvo kojim se komunikacija ostvaruje, posrednici između vlasti i javnosti, informatori javnosti o svim relativno važnim temama za društvenu zajednicu, a sve u cilju formiranja javnog mnijenja.

Praktični vodič za komunikaciju sa sudom namijenjen je prvenstveno novinarima, ali i svim zainteresovanim licima, radi lakšeg snalaženja u komunikaciji sa Sudom i dobijanja blagovremenih informacija. Vodič ima za cilj da pomogne novinarima u obavljanju svojih profesionalnih dužnosti prilikom izvještavanja o radu Osnovnog suda u Bijeljini – predmetima, licima i postupcima, odnosno da se isti upoznaju sa praksom i pravilima pristupa informacijama i izvještavanja u Osnovnom sudu u Bijeljini.

Autori

O OSNOVNOM SUDU U BIJELJINI

Kontakt informacije

OSNOVNI SUD U BIJELJINI

Vuka Karadžića broj 3,
76300 Bijeljina

Centrala: 055/224-910
Sekretar suda: 055/224-910
Teh. sekretar: 055/201-343
Fax: 055/201-343

ODJELJENJE U LOPARAMA

Cara Dušana broj 40,
75240 Lopare

Centrala: 055/650-258

E-mail: ossudbn@teol.net

Sudsku vlast vrše sudovi koji su samostalni i nezavisni u okviru djelokruga i nadležnosti određene zakonom. Sudovi u svom radu postupaju potpuno nepristrasno i odluke donose u razumnom roku. Svako u Bosni i Hercegovini dužan je da poštuje pravosnažnu i izvršnu sudsku odluku. Sudovi se osnivaju i ukidaju zakonom.

Rad sudova je javan, ukoliko nije drugačije određeno zakonom. Javnost rada suda obezbjeđuje se javnim raspravljanjem pred sudovima, objavljivanjem sastava suda, davanjem obavještenja javnosti u toku sudskog postupka, pod uslovima predviđenim zakonom. Javnost rada se ostvaruje i objavljivanjem sudskih odluka i drugih informacija od interesa za javnost, uz prethodno uklanjanje ličnih podataka. Osnovni sud u Bijeljini je sud opšte nadležnosti. Osnovan je za područje grada Bijeljina i opština Ugljevik i Lopare.

Nadležan je da u prvom stepenu sudi:

- **u krivičnim predmetima:** za krivična djela za koja je zakonom propisana kao glavna kazna-novčana kazna ili kazna zatvora do deset godina, za krivična djela za koja je posebnim zakonom određena nadležnost osnovnog suda, za krivična djela za koja je Sud Bosne i Hercegovine prenio nadležnost na osnovni sud, za bilo koji krivični

postupak protiv maloljetnika, da postupa tokom istrage i nakon podizanja optužnice u skladu sa zakonom, da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima kada je to zakonom previđeno, da odlučuje o brisanju osude i prestanku mjera bezbjednosti i pravnih posljedica osude, na osnovu sudske odluke, da postupa po molbama za pomilovanje u skladu sa zakonom,

- **u građanskim predmetima:** u svim građanskim sporovima, u vanparničnom postupku,

- **u prekršajnim predmetima:** u svim prekršajnim predmetima, o zahtjevima za ponavljanje prekršajnog postupka,

- **u drugim predmetima:** da sprovodi izvršni postupak, da određuje mjere obezbjeđenja, da rješava u posebnim postupcima, da pruža pravnu pomoć sudovima u Bosni i Hercegovini, da vrši poslove međunarodne pravne pomoći, ako zakonom nije određeno da neke od tih poslova vrši okružni sud, da vrši poslove upisa registracije udruženja građana i da vrši druge poslove određene zakonom.

U organizacionoj strukturi Osnovnog suda u Bijeljini obrazovano je pet sudskih odjeljenja: krivično odjeljenje, prekršajno odjeljenje, parnično odjeljenje, vanparnično odjeljenje i izvršno odjeljenje. Odjeljenje van sjedišta suda, u Loparama, osnovano je 01.02.2017. godine. Sudskim odjeljenjem rukovodi predsjednik odjeljenja, koga postavlja predsjednik suda i to godišnjim rasporedom poslova.

Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudskom upravom. Predsjednik predstavlja sud pred drugim organima i organizacijama.

Sekretar suda pomaže predsjedniku suda u obavljanju poslova sudske uprave, odgovoran je za pravilno i blagovremeno obavljanje administrativnih, tehničkih i finansijskih poslova u sudu i obavlja poslove koji su u vezi sa odnosima sa javnošću.

Pored predsjednika suda i sekretara, u Osnovnom sudu u Bijeljini rade sudije, stručni saradnici i administrativno-tehnički radnici. Sud ima i pripravnike-volontere, koji su dijelom uključeni i u rad sa sudijama, a sve u cilju efikasnosti rada suda.

ZAKONSKA REGULATIVA O JAVNOSTI

Jedan od načina jačanja povjerenja građana u zakonit rad suda je omogućavanje javnosti da vrši uvid u rad suda. Procesni zakoni sadrže načelo javnosti kao jedan do odnovnih elemenata prava na pravično suđenje koje je zagarantovano članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Krivični postupak.

Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske propisano je da je glavni pretres javan. Na glavnom pretresu mogu prisustvovati samo punoljetna lica koja ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog i lica kojima to dozvoli sudija, odnosno predsjednik vijeća. Od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branioca, ali uvijek po njihovom saslušanju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne bezbjednosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, ličnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka. Odluku od isključenja javnosti donosi sudija, odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno, a koje rješenje se može pobijati samo u žalbi na presudu. Isključenje javnosti u krivičnom postupku se ne odnosi na stranke, branioca, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika. Sudija, odnosno vijeće može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena budu prisutna službena lica, naučni i javni radnici. Takođe, na zahtjev optuženog može dopustiti prisustvo i njegovom bračnom, odnosno vanbračnom drugu i bliskim srodnicima, uz upozorenje da su dužna da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznala i ukazaće im da odavanje tajne predstavlja krivično djelo. Izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju, čak i u situacijama kada je javnost bila isključena na glavnom pretresu, ali će vijeće odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

Prekršajni postupak.

Zakonom o prekršajima Republike Srpske propisana je takođe javnost pretresa, kome mogu prisustvovati punoljetna lica uz zabranu nošenja oružja ili opasnog oruđa, što se ne odnosi na čuvara okrivljenog. Sud može od početka do završetka pretresa isključiti javnost po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranke, ali uvijek po njihovom saslušanju ako je to potrebno radi čuvanja tajnih podataka, čuvanja javnog reda, zaštite morala, zaštite interesa maloljetnog lica ili zaštite ličnog ili porodičnog života okrivljenog ili oštećenog.

Parnični postupak.

Zakon o parničnom postupku Republike Srpske je, između ostalog, propisao da je glavna raspava javna, da raspravi mogu prisustvovati samo punoljetna lica koja ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim policije u vršenju dužnosti. Dalje, zakon propisuje da sud može isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njen dio ako to zahtijevaju interesi čuvanja službene, poslovne ili lične tajne, zaštita interesa maloljetnika, interesi javnog reda ili razlozi morala, kao i kada se mjerama za održavanje reda ne bi moglo obezbijediti nesmetano održavanje rasprave. Lica na koja se ne odnosi isključenje javnosti su: stranke, njihovi zakonski zastupnici, punomoćnici, umješaci i Ombudsmen Republike Srpske. U određenim prilikama sud može dozvoliti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena prisustvuju pojedina službena lica, kao i naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno naučnu ili javnu djelatnost, uz upozorenje da su dužna da kao tajnu čuvaju ono što su na raspravi saznala, a što nije već poznato javnosti i upozoriće ih na posljedice odavanja tajne. O isključenju javnosti odlučuje sud rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno, a koje se može pobijati samo u žalbi na presudu.

Vanparnični postupak.

Zakon o vanparničnom postupku Republike Srpske propisuje da je vanparnični postupak javan uvijek, čak i kod proglašenja nestalih lica umrlim i dokazivanja smrti, osim u postupku u kome se odlučuje o ličnim i porodičnim stanjima.

OPŠTE SMJERNICE ZA NOVINARE

Redovnim praćenjem i izvještavanjem o sudskim postupcima uz poštovanje prava svih učesnika u postupku, novinari doprinose izgradnji pravne države. Sudovi su javne institucije u kojima je dozvoljen pristup predstavnicima medija i široj javnosti. Novinari imaju isti pristup sudovima i sudskim spisima kao i ostali članovi javnosti. Međutim, pravosuđe se razlikuje od ostalih grana vlasti, što često utiče na iskustvo u izvještavanju od strane novinara, o čemu treba posebno voditi računa.

Pravna terminologija.

Novinarima nije potrebna diploma pravnog fakulteta da bi izvještavali o sudovima, ali je bitno razumjeti i biti u stanju prevesti pravne pojmove i procedure ciljanoj publici. Radi olakšanja ovog zadatka, na kraju Vodiča nalazi se pregled osnovnih pravnih pojmova.

Jedinstvenost.

Odredbe Zakona o sudovima RS¹ uređuju nadležnost, organizaciju i funkcionisanje sudova u Republici Srpskoj, te je bitno razumjeti razliku između njih, a naročito nadležnost Osnovnog suda u Bijeljini u odnosu na druge pravosudne institucije (sudove posebne nadležnosti, sudove više instance, tužilaštvo, pravobranilaštvo). Svaki sud, odnosno pravosudna institucija su jedinstveni, te razumijevanje ovih razlika olakšava prikupljanje vijesti i poboljšava kvalitet izvještavanja.

Samostalnost i nepristrasnost.

Nezavisnost pravosuđa od zakonodavne i izvršne vlasti predstavlja preduslov za vladavinu prava. Sudija obavlja sudijsku funkciju nezavisno, na osnovu zakona i vlastite procjene činjenica, podržavajući nezavisnost pravosuđa sa individualnog i institucionalnog aspekta. Sudsku odluku može preispitivati samo nadležni sud povodom pravnih lijekova u postupku propisanim zakonom.

¹ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 37/12, 44/15 i 100/17.

Pretpostavka nevinosti.

Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske² sadrži jedan od osnovnih principa krivičnog postupka – pretpostavka nevinosti: „**Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica.**“

Ovaj princip, koji je zagarantovan i (Evropskom) Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja se zajedno sa svojim protokolima direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini, podrazumijeva da isključivo sud nakon sprovedenog krivičnog postupka svojom odlukom može utvrditi da je određeno krivično djelo izvršeno, te stoga prilikom medijskog izvještavanja, sve do pravosnažnosti presude kojom se lice oglašava krivim, treba koristiti terminologiju koja ne prejudicira krivicu.

Zvaničnost postupka.

Sudije i sudsko osoblje ne smiju raspravljati o aktivnim predmetima. Kontakt suda sa novinarima ostvaruje se kroz komunikaciju sa portparolom suda ili *Press* službom. Sudije „govore“ kroz pismene odluke. Novinari se moraju osloniti na sudske postupke kao svoj primarni izvor informacija. Kako je propisano Kodeksom sudijske etike³ sudija ne daje bilo kakav komentar u javnosti ili privatno, kako u vezi predmeta u kojem postupa ili u kojem bi mogao postupati, tako ni u predmetima drugog sudije, a koji bi opravdano mogao izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost ili bi mogao predstavljati neprimjeren uticaj.

Fotografisanje i televizijsko snimanje.

Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske i Pravilnikom o unutrašnjem sudskom poslovanju Republike Srpske⁴ predviđeno je da je u sudnici zabranjeno televizijsko snimanje. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može dozvoliti televizijsko snimanje u sudnici neposredno prije početka glavnog pretresa. Predsjednik suda može dozvoliti televizijsko

² Službeni glasnik Republike Srpske, broj 53/12, 91/17, 66/18 i 15/21, član 3.

³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 13/06, 24/15 i 94/18, član 2.4.

⁴ Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 9/14, 71/17, 67/18 i 6/19, član 122.

snimanje dijela glavnog pretresa koji se odnosi na čitanje optužnice i objavu presude, a samo izuzetno može se dozvoliti takvo snimanje cijelog toka glavnog pretresa. Ako je odobreno televizijsko snimanje cijelog toka glavnog pretresa, sudija, odnosno predsjednik vijeća može na glavnom pretresu, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju. Televizijsko snimanje obavlja se pod nadzorom sudije, odnosno predsjednika vijeća na način koji osigurava nesmetan tok postupka, red u sudnici i poštovanje dostojanstva suda.

Prisustvo suđenjima.

Kako je već ranije rečeno, postupci pred Osnovnim sudom u Bijeljini su po pravilu javni, što podrazumijeva da glavnim pretresima i glavnim raspravama mogu prisustvovati punoljetna lica, dakle i novinari. Samo izuzetno, u cilju zaštite zakonom predviđenih interesa i pod posebnim okolnostima, sud može donijeti odluku o isključenju javnosti. S tim u vezi, na svojoj zvaničnoj internet stranici, Osnovni sud u Bijeljini redovno objavljuje raspored suđenja na svim referatima, u kojem se navodi datum održavanja, satnica, broj predmeta, postupajući sudija/vijeće, radnja u postupku, kao i stranke u predmetu, a isto se može pronaći u kategoriji Oglasna tabla/Raspored suđenja/Prateći dokumenti. Zbog ograničenih prostornih kapaciteta u Sudu, poželjno je da se novinari koji žele da prate određeno suđenje blagovremeno najave Sudskoj upravi, radi obezbjeđivanja potrebnih uslova za nesmetano prisustvovanje suđenju. U slučaju da zbog velike zainteresovanosti za praćenje određenog suđenja nije moguće obezbijediti potreban prostor za sve, mjesta će se dodjeljivati prema redu prvenstva najave.

Portparol suda.

Poslove u vezi sa odnosima sa javnošću kroz ulogu portparola obavlja sekretar suda. Uloga portparola suda jeste da kroz komunikaciju sa javnosti obezbijedi transparentnost u radu suda, te u tom smislu, portparol suda pruža informacije o radu suda i pojedinim predmetima za koje postoji interesovanje javnosti. U Osnovnom sudu u Bijeljini sekretar suda kao portparol rukovodi i radom *Press* službe Suda.

Press služba.

Osnovni sud u Bijeljini je u januaru 2022. godine formirao *Press službu*. Istom odlukom imenovano je šest članova i određeno da radom *Press službe* rukovodi sekretar suda. *Press služba* Suda se osniva radi vršenja poslova iz oblasti informisanja za potrebe suda. Ona se bavi ostvarivanjem stalne saradnje sa medijima, organizovanjem i vođenjem konferencije za štampu, pripremanjem informacija i saopštenja za javnost, vođenjem i uređivanjem internet prezentacija suda, kao i drugim poslova iz oblasti informisanja.

Web stranica suda.

Web stranica Osnovnog suda u Bijeljini služi kao sredstvo za dostavljanje ključnih poruka i informacija javnosti i medijima. Obezbjedivanje tačnih, ažurnih i lako dostupnih informacija na stranici suda je od suštinskog značaja. Na *web stranici* Osnovnog suda u Bijeljini mogu se pronaći osnovne informacije o radu, nadležnosti i organizaciji Suda, informacije o javnim nabavkama. Osim toga, redovno se objavljuju aktuelnosti vezano za rad Suda, učešća u seminarima i projektima, saopštenja za javnost, pozivi za medije, kao i druge značajne vijesti.

Osnovni sud u Bijeljini je 2021. godine donio Pravilnik o načinu objavljivanja odluka na *web stranici* kojim je detaljno definisao koje se to odluke mogu objaviti i na koji način se vrši selekcija informacija u okviru odluke koja se objavljuje. Pravilnikom je propisano da se objavljuju anonimizirane odluke za koje predsjednik suda ili postupajući sudija procjene da bi trebalo da budu objavljene. Anonimizacija sudskih odluka je ispuštanje ili zamjena određenih podataka u sudskim odlukama. Postoji distinkcija između pravila anonimizacije sudskih odluka u krivičnim i parničnim predmetima. U postupcima u kojima je isključena javnosti, sudske odluke se ne objavljuju, nego se objavljuje anonimizirano saopštenje o odluci. Objavljivanjem sudskih odluka javnost se informiše o predmetima za koje postoji veliko interesovanje, te se vrši demistifikacija rada pravosudnih institucija, a sve u skladu sa Smjernicama za objavljivanje tužilačkih i sudskih odluka na službenim *web stranicama* Visokog sudskog i tužilačkog savjeta BiH iz 2021. godine.

Intervju.

Osnovni sud u Bijeljini, kao transparentna institucija, putem različitih medija redovno pruža informacije o svojim aktivnostima i poslovima iz nadležnosti, te je uvijek spreman na saradnju sa građanima i novinarima. Novinari koji su zainteresovani za razgovor sa predsjednikom Suda, mogu svoj blagovremen zahtjev uputiti Sudu (najkasnije 3 dana pred planirani intervju), te će u najkraćem mogućem roku biti kontaktirani od strane *Press* službe Osnovnog suda u Bijeljini radi preciziranja termina i drugih pojedinosti vezanih za intervju. Zahtjev obavezno treba da sadrži sljedeće podatke: ime i prezime, naziv medijske kuće, kontakt informacije, temu razgovora, lice s kojim se želi razgovarati, datim i vrijeme intervju, predviđeno vrijeme trajanja intervju, dodatna pitanja po potrebi.

Društvene mreže.

Putem *Facebook* društvene mreže, Osnovni sud u Bijeljini predstavlja aktuelne projekte u kojima učestvuje, statističke podatke o radu, odluke koje su od interesa za javnost, zatim dijeli razna obavještenja, zanimljive priče i fotografije sa održanih seminara, konferencija i događaja, promovise buduće događaje važne za Sud i objavljuje sve druge sadržaje koji mogu biti od interesa za javnost i medije. *Facebook* stranica suda, kao i sadržaj koji se plasira u nadležnosti je *Press* službe Osnovnog suda u Bijeljini, koja redovno objavljuje i dijeli novosti koje su značajne za Sud i korisnike sudskih usluga, te odgovara na poruke i upite upućene od strane javnosti. Zvanični *Facebook* nalog Osnovnog suda u Bijeljini nalazi se na sljedećem linku: www.facebook.com/osnovnisudubijeljini.

PRISTUP INFORMACIJAMA

Svako fizičko i pravno lice ima pravo pristupa, u najvećoj mogućoj mjeri u skladu sa javnim interesom, informacijama koje su pod kontrolom Osnovnog suda u Bijeljini, a sud ima odgovarajuću obavezu da objavi takve informacije, koje pravo podliježe samo formalnim radnjama i ograničenjima kako je utvrđeno Zakonom o slobodi pristupa informacijama⁵. Ovo pravo nije apsolutno i može biti ograničeno u skladu sa javnim interesom ili u odnosu na lične informacije kojima pravo pristupa ima samo fizičko lice na koje se iste odnose, njegov zakonski zastupnik ili lice koje je ovlastio u pisanoj formi.

U skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, informacija je svaki materijal kojim se prenose činjenice, mišljenja, podaci, ili bilo koji drugi sadržaj, uključujući svaku kopiju ili njen dio, bez obzira na oblik ili karakteristike, kao i na to kada je sačinjena i kako je klasifikovana.

Zahtjev za pristup informacijama koje su pod kontrolom Osnovnog suda u Bijeljini podnosi se u pisanoj formi na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini.

Besplatni obrazac zahtjeva za pristup informacijama nalazi se u prilogu ovog Vodiča, a isti se može preuzeti i lično u prostorijama Osnovnog suda u Bijeljini ili putem službene internet stranice Osnovnog suda u Bijeljini.

Zahtjev se Sudu predaje lično ili putem preporučene pošte.

Zahtjev za pristup informacijama mora da sadrži:

1. Ime i prezime podnosioca zahtjeva, odnosno naziv organa državne vlasti ili naziv preduzeća,
2. Jedinstveni matični broj, odnosno jedinstveni identifikacioni broj podnosioca zahtjeva,
3. Adresu, odnosno sjedište podnosioca zahtjeva,
4. Dovoljno podataka u vezi sa prirodom i/ili sadržajem informacija, kako bi se omogućilo da sud provede redovne aktivnosti u cilju pronalaženja zahtjevanih informacija;
5. Svojeručni potpis.

⁵ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001.

Ako se zahtjev odnosi na ličnu informaciju, onda zahtjev, pored prethodno navedenih uslova, može podnijeti samo fizičko lice na kojeg se zahtjev odnosi, ili zakonski zastupnik podnosioca zahtjeva ili lice kojeg je podnosilac zahtjeva ovlastio u pisanoj formi za pristup informaciji. Ako je zahtjev sačinjen od strane lica na koje se odnosi, ovo lice će potpisati zahtjev i pokazati svoj zakonom utvrđen lični dokument sa fotografijom. Ako je zahtjev sačinjen od strane zakonskog zastupnika podnosioca zahtjeva ili lica koje je ovlašćeno za pristup informaciji, to lice će potpisati zahtjev, pokazati svoj zakonom utvrđen lični dokument sa fotografijom, dokaz o zakonskom zastupanju ili punomoć, kao i kopiju zakonom utvrđenog ličnog dokumenta podnosioca zahtjeva.

U slučaju da zahtjev ne ispunjava naprijed navedene formalne uslove, podnosilac zahtjeva će biti obaviješten o tome najkasnije u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva.

U slučaju da Osnovni sud u Bijeljini ne raspolaže niti ima kontrolu nad traženom informacijom, obavezan je da, u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva, isti prosljedi nadležnom javnom organu, o čemu će dopisom obavijestiti podnosioca zahtjeva.

Po prijemu zahtjeva za pristup informaciji, sud će preduzeti sve redovne mjere da prikupi zahtijevane informacije, te razmotri sve činjenice i okolnosti koje su značajne za obradu zahtjeva. Podnosilac zahtjeva se o odobravanju ili odbijanju pristupa informacijama obavještava u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva, koji rok može biti produžen u skladu sa Zakonom.

Ako se odobri pristup informaciji, bilo djelimičnoj ili cijeloj informaciji, o tome će se dopisom obavijestiti podnosilac zahtjeva.

Ako se odbije pristup informaciji, bilo djelimičnoj ili cijeloj informaciji, sud o tome dopisom obavještava podnosioca zahtjeva, u kom se navode razlozi za odbijanje pristupa informaciji kao i pravna pouka.

PRAVNI POJMOVNIK

A

Amnestija - oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjena izrečene kazne blažom kaznom, brisanje osude ili ukidanje pravnih posljedica osude poimenično neodređenom broju lica na osnovu akta organa zakonodavne vlasti.

Autorsko djelo - autorskim djelom smatra se individualna duhovna tvorevina iz područja književnosti, nauke i umjetnosti bez obzira na vrstu, način i oblik izražavanja. Autorskim djelom smatraju se pisana djela, govorna djela, dramska i dramsko-muzička djela, muzička djela, djela s područja slikarstva, kiparstva, arhitekture, fotografska djela itd.

Advokat - lice koje se profesionalno bavi advokaturom kao djelatnošću čija je osnovna funkcija pružanje stručne pravne pomoći u skladu sa zakonom o advokaturi.

B

Bitno smanjena uračunljivost - stanje smanjene sposobnosti za rasuđivanje i odlučivanje, odnosno smanjena sposobnost učinioca krivičnog djela da shvati značaj svog djela i da upravlja svojim postupcima usljed nekog od stanja predviđenih zakonom.

Blanketna krivična djela - krivična djela kod kojih zakonski opis samo djelimično određuje elemente krivičnog djela, dok se preostali elementi krivičnog djela nalaze u drugim propisima.

Branilac - advokat, koje zastupa osumnjičenog ili optuženog u krivičnom odnosno okrivljenog u prekršajnom postupku postupku u funkciji stručne pomoći prilikom pružanja odbrane.

D

Direktni umišljaj - odnos učinioca krivičnog djela prema samom djelu, postoji onda kada je učinilac bio svjestan svog djela i htio njegovo izvršenje.

Dokazna sredstva - izvori saznanja organa koji vodi postupak o postojanju ili nepostojanju pravno relevantnih činjenica.

Dokazni postupak - faza postupka u kojoj postupajući organ, na osnovu dokaznih sredstava, utvrđuje postojanje ili nepostojanje pravno relevantnih činjenica.

Dospjlost - trenutak od kojeg je povjerilac ovlašten zahtijevati ispunjenje potraživanja, a ako je obveza novčana, trenutak od kojeg je ovlašten zahtijevati njezinu isplatu.

Dužnik – fizičko ili pravno lice koje duguje određeno davanje ili činjenje drugom licu, tj. svom povjeriocu.

E

Eksproprijacija - prinudno oduzimanje prava svojine na nepokretnosti zbog postojanja javnog interesa, uz isplatu pravične novčane naknade.

Ekstradicija – pravni proces vraćanja (izručenja) izvršioca krivičnog djela iz jedne države u drugu državu koja zahtijeva ekstradiciju, a radi vođenja krivičnog postupka ili izvršenja kazne.

Eventualni umišljaj – odnos izvršioca krivičnog djela prema samom djelu; postoji kada je učinilac bio svjestan da usljed njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

F

Fizičko lice - individualno, samostalno ljudsko biće koje ima sposobnost da bude nosilac prava i obaveza, odnosno pravnu sposobnost, koja se stiče rođenjem i prestaje smrću.

G

Glavna rasprava - faza parničnog postupka u kojoj se izvođenjem dokaza utvrđuju činjenice na osnovu kojih sud odlučuje o postavljenom tužbenom zahtjevu.

Glavni pretres - faza krivičnog postupka pred prvostepenim sudom u kojoj se neposredno, usmeno i javno, izvođenjem dokaza utvrđuju činjenice na osnovu kojih sud odlučuje o postojanju krivičnog djela, krivičnoj odgovornosti počinioca djela i krivičnoj sankciji.

H

Hipoteka – založno pravo na nekretninama koje se stiče upisom ovog prava u zemljišne knjige, a opterećena nepokretnost ostaje i dalje u državini dužnika, pri čemu putem ovog instrumenta osiguranja se povjeriocu garantuje da će naplatiti svoje potraživanje iz vijednosti nekretnine, ukoliko dužnik ne isplati svoje obaveze na vrijeme.

I

Istraga - istraga obuhvata procesne aktivnosti tužioca ili ovlaštenog službenog lica, pod kojom se podrazumijeva preduzimanje svih zakonom predviđenih radnji i mjera u cilju otkrivanja tragova krivičnog djela i učinioca, pronalaska i čuvanja dokaza o krivičnom djelu i učiniocu, koji bi se kao dokazi mogli koristiti u krivičnom postupku, a na osnovu prikupljenih dokaza se odlučuje da li će se podići optužnica.

Izuzeće - institut prava kojim se iz postupka izuzimaju sudije i druga lica kada postoje razlozi za izuzeće propisani zakonom, kao što su srodstvo, bliski odnos, poslovni odnos sa drugim učesnicima u postupku.

Izvršnost sudske odluke - svojstvo sudske odluke koje nastaje protekom roka za dobrovoljno ispunjenje određene obaveze (paricionog roka)

Izvršna isprava - pravni akt na osnovu koga se može tražiti prinudno izvršenje potraživanja koje je utvrđeno tim aktom (na primjer presuda).

J

Jemstvo - ugovor kojim se treće lice kao jemac obavezuje povjeriocu da će ispuniti obavezu dužnika ako to dužnik ne učini.

Javna isprava - ona isprava koju je u propisanom obliku izdao ili potvrdio državni ili drugi ovlašteni organ, kao što su izvodi iz matičnih knjiga, školsko svjedočanstvo, uvjerenja i slično.

Javno pravobranilaštvo - samostalni državni organ koji se stara o zaštiti imovinskih i drugih građansko-pravnih interesa države ili drugih subjekata javne vlasti (entiteta, opštine, gradova).

Javno tužilaštvo - samostalni državni organ, koji u okviru prava i dužnosti propisanih zakonom, preuzima istražne radnje i gonjenje lica za koje se sumnja da su učinila krivična djela.

Jurisdikcija - sudska nadležnost, sudska vlast.

K

Kamata - cijena upotrebe tuđih novčanih sredstava.

Kazna - vrsta sankcije kojom se odgovornom učiniocu krivičnog djela ili prekršaja prinudno oduzimaju ili ograničavaju određene slobode i prava (novčana kazna, kazna zatvora).

Kaznena evidencija - evidencija o krivičnim osudama koju vodi Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Kleveta - iznošenje po čast i ugled štetnih neistinitih tvrdnji o nekom licu, što za posljedicu može imati obavezu da se oklevetanom licu nadoknadi nematerijalna šteta zbog povrede časti i ugleda.

Krajnja nužda - postoji kada je djelo učinjeno da bi učinilac od sebe ili drugog otklonio istovremenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, ukoliko učinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo (osnov koji isključuje postojanje krivičnog djela).

Krivica - Krivica postoji ako je učinilac u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio uračunljiv i pri tome postupao s umišljajem ili iz nehata.

Krivična prijava - usmeno ili pismeno obavještenje nadležnom javnom tužiocu da je izvršeno krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti.

Krivično djelo - protivpravno djelo koje je zakonom propisano kao krivično djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana krivičnopravna sankcija

L

Litispendencija - postojanje parničnog postupka koji se između istih stranaka i po istom tužbenom zahtjevu već vodi pred parničnim sudom, koji za posljedicu ima odbacivanje tužbe koja je kasnije podnijeta.

M

Medijacija - Medijacija je postupak u kojem treće neutralno lice (medijator) pomaže strankama u nastojanju da postignu obostrano prihvatljivo rješenje spora.

Meritorna sudska odluka – odluka kojom je u sudskom postupku odlučeno o zahtjevu stranke ili glavnom predmetu odlučivanja (*meritum causae*).

Mjenica - mjenica je hartija od vrijednosti koja glasi na određeni iznos novca, koja imaocu mjenice (povjeriocu) daje pravo da taj iznos naplati od lica koja su u njoj naznačena kao dužnici.

Mjere bezbjednosti - sankcije usmjerene na otklanjanje stanja ili uslova koji mogu biti od uticaja da počinilac ubuduće ne vrši krivična djela (na primjer zabrana upravljanja motornim vozilom).

Mjere upozorenja - sankcije koje krivični sud izriče odgovornom počiniocu krivičnog djela u situacijama kada na osnovu svih okolnosti procijeni da će i prijetnjom kažnjavanja postići svrhu kažnjavanja.

Mjesna nadležnost suda - pravo i dužnost stvarno nadležnog suda da rješava u konkretnoj pravnoj stvari sa svoje teritorije.

N

Nagodba - ugovor kojim stranke uređuju međusobna prava i obaveze, te tako rješavaju međusobni spor.

Ne bis in idem - načelo krivičnog procesnog prava prema kojem jednom pravosnažno presuđena krivična stvar ne može ponovo biti predmet krivičnog postupka (ne dva puta o istom).

Nehat – postoji kada je učinilac bio svjestan da usljed njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olako držao da će je moći spriječiti ili da ona neće nastupiti (svjesni nehat) ili kada učinilac nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti (nesvjesni nehat).

Neuračunljivost - nesposobnost učinioca krivičnog djela da shvati značaj svog djela i da upravlja svojim postupcima prilikom izvršenja krivičnog djela.

Novčana kazna - vrsta sankcije koja se sastoji u obavezi učinioca krivičnog djela, prekršaja ili privrednog prijestupa da u korist države plati odmjereni novčani iznos.

Nužna odbrana - odbrana koja je potrebna da bi se od sebe ili drugog lica odbio istovremeni, protivpravni napad (djelo učinjeno u nužnoj odbrani nije krivično djelo).

O

Optužnica – optužni akt javnog tužioca koji se u pravilu podiže nakon provedene istrage, a kojim se započinje krivični postupak.

Ostavilac – umrlo lice iza kojeg se vodi ostavinski postupak, odnosno postupak za raspravljanje zaostavštine.

P

Potraživanje - zahtjev povjerioca da mu dužnik izvrši određenu radnju, koja se može odnositi na određeno davanje, činjenje, trpljenje ili propuštanje.

Pravno lice - društvena tvorevina kojoj je pravni poredak priznao sposobnost da bude nosilac prava i obaveza.

Pravosnažnost sudske odluke – svojstvo konačne sudske odluke koje se sastoji od toga da se odluka u toj pravnoj stvari više ne može napadati redovnim pravnim lijekom, odnosno da se više ne može ukinuti ili izmijeniti u instancionom postupku.

Prijedlog za izvršenje - pisani akt tražioca izvršenja upućen sudu kojim se pokreće izvršni postupak radi prinudnog namirenja njegovog potraživanja.

Pritvor – najstroža mjera krivično-procesne prisile kojom se okrivljenom oduzima sloboda u toku krivičnog postupka, a radi neometanog vođenja krivičnog postupka i zaštite prava i sloboda drugih lica.

S

Stečaj - sudski postupak nad imovinom dužnika koji je postao insolventan, odnosno nesposoban da izmiri svoja novčane obaveze.

Stečajna masa - cjelokupna dužnikova imovina u vrijeme otvaranja stečajnog postupka, te imovina koju on stekne tokom stečajnoga postupka, koja služi namirenju troškova stečajnoga postupka i potraživanja povjericilaca stečajnog dužnika.

Stečajni upravnik - stručnjak koji preuzima ulogu upravljanja preduzećem nad kojim je otvoren stečaj.

Š

Šteta - umanjenje nečije imovine, odnosno sprečavanje njenog uvećanja (materijalna šteta) ili posljedica prouzrokovanja fizičkog bola, straha, naruženosti ili psihičkog bola zbog povrede časti i ugleda (nematerijalna šteta).

T

Teret dokazivanja - obaveza stranke u postupku da dokaže istinitost tvrdnji o postojanju činjenica na koje se poziva, odnosno na kojoj zasniva svoje zahtjeve.

U

Uviđaj - dokazno sredstvo putem kojeg postupajući organ na osnovu sopstvenog čulnog opažanja utvrđuje postojanje relevantnih činjenica.

Ukidanje presude ili rješenja - odluka nadležnog suda po pravnom lijeku kojom se pobijana odluka stavlja van snage, a predmet vraća nižestepenom sudu na ponovni postupak.

Umišljaj - odnos učinioca prema krivičnom djelu koji podrazumijeva da je učinilac bio svjestan mogućnosti nastupanja posljedice, a takvu je posljedicu želio ili je na nju pristao.

Uračunljivost - sposobnost nekog lica da shvati značaj svog djela i da upravlja svojim postupcima što je neophodan uslov za postojanje krivice, odnosno krivične odgovornosti za učinjeno krivično djelo.

Uslovna osuda - sankcija iz grupe mjera upozorenja koja se izriče u situaciji kada se može očekivati da će upozorenje uz pretnju kaznom dovoljno uticati na učinioca da više ne vrši kaznena djela; uslovnom osudom sud utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vreme proveravanja ne učini novo kazneno djelo.

V

Vanredni pravni lijek - pravna sredstva koja stranke koriste radi pobijanja pravosnažnih sudskih odluka protiv kojih se ne može izjaviti redovni pravni lijek.

Vjerodostojna isprava - isprava na osnovu koje se određuje izvršenje radi namirenja novčanog potraživanja tražioca izvršenja (faktura-račun, mjenica, ček, izvod iz poslovnih knjiga).

Vještačenje - dokazno sredstvo putem kojeg sud saznaje pravno relevantne činjenice preko lica koja posjeduju stručna znanja kojima sud ne raspolaže (ljekari, ekonomisti, inženjeri).

Z

Zabrana *Reformatio in peius* - institut krivičnog procesnog prava koji zabranjuje drugostepenom sudu da okrivljenom izrekne težu sankciju od prvobitno izrečene, kada odlučuje po žalbi okrivljenog.

Zavještanje (testament) - zakonom uređeni oblik poslednje izjave volje (sudski testament, svojeručni testament, zavještanje pred svjedocima,

usmeno zavještanje, vojno zavještanje, brodsko zavještanje, konzularno zavještanje, testament pred notarom).

Zadržavanje - pravo organa unutrašnjih poslova da u prekrivičnom postupku liši slobode (najduže do 48 časova) lice ako postoji neki od razloga za određivanje pritvora, dok je prekršajnom postupku to mjera obezbjeđenja prisustva okrivljenog.

Zastupnik - lice koje vodi parnicu umjesto stranke i u njeno ime, tako da radnje suda neposredno djeluju prema stranci, a ne prema zastupniku, pritom radnje koje preduzima zastupnik imaju značaj kao da ih je preduzela sama stranka.

Zatvor - kazna koja se presudom izriče osuđenom licu nakon sprovedenog krivičnog postupka.

Zakonsko nasljeđivanje - nasljeđivanje na osnovu određenih činjenica predviđenih zakonom (srodstvo, bračna veza).

Zaostavština – sva nasljeđivanju podobna prava koja su ostaviocu pripadala do trenutka smrti.

Zastarjelost - u građanskom pravu predstavlja gubitak prava povjerioca da, zbog proteka zakonom predviđenog vremena, od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze putem suda, dok u krivičnom pravu predstavlja gubitak mogućnosti nadležnog državnog organa da pokrene krivični postupak, da vodi krivični postupak ili da izvrši krivičnu sankciju, zbog proteka vremena koje je zakonom predviđeno (isto važi i za druge kaznene postupke).

Ž

Žalba - redovni pravni lijek protiv prvostepene odluke suda u svim postupcima (suštinski predstavlja zahtjev da se prvostepena presuda, odnosno rješenje preinači ili ukine).

